

بررسی تجلی ظهور و حضور معانی و مفاهیم در ساختار فرم کعبه

سولمازینی اسدی^{1*}، منصور نیک پور²

1- فوق لیسانس معماری، دانشگاه آزاداسلامی، رفسنجان، ایران، soolmaz.b74@gmail.com

2- استاد تمام معماری، دانشگاه آزاداسلامی، بم، ایران، mnik56@gmail.com

چکیده

عدم حضور معنی و مفهوم در خلق آثار هنری سبب ایجاد آثاری می گردد که هویت و شاخصه هنر قدسی را ندارد که در طول سالیان قوام و ثبات خود را حفظ نماید. معانی و مفاهیم هنر مقدس در قالب فرم، شکل، تناسبات و... تجلی می یابد. یافتن مضامین و مفاهیم موجود در هنر مقدس می تواند راهگشایی برای خلق سایر آثار هنری باشد. در فرم های موجود هنر مقدس همچون کعبه عناصر بصری و فیزیکی بسیاری به منظور القا مفاهیم به کار گرفته شده است. لذا هدف این تحقیق بررسی و شناخت مفاهیمی است که در قالب فرم و ساختار کعبه محقق شده است. این تحقیق به روش توصیفی-تحلیلی است و روش جمع آوری اطلاعات از طریق مطالعه تحقیقات پیشین که به این مسئله پرداخته اند صورت پذیرفته است. نتایج تحقیق نشان می دهد با بررسی ویژگی های کالبدی و هندسه مقدس آن می توان به درک زیباشناختی و حکمت معماری خانه کعبه رسید.

کلمات کلیدی: کعبه، ماندالا، مربع، دایره، اعداد مقدس

1- مقدمه

کعبه رمزی از حضور خداوند در جهان هستی و مقدس ترین مکان عالم است که حقیقتی ماورائی در عالم عقل دارد کعبه به عنوان نمودی از حقیقت، بر روی زمین تجلی یافته است [1]. برطبق سوره آل عمران کعبه اولین بنایی است که برای عبادت ساخته شده و گرچه به دست انسان ها ساخته شده اما معمار اصلی آن خداوند است. کعبه ضمن داشتن معماری ساده و روابط فضایی روشن دارای رازو رمزهایی است. نام کعبه اشاره به چهارگوش بودن این بنا دارد [2].

در ویژگی کالبدی کعبه، کالبد مکعب به دلیل مساوی بودن طول و عرض و ارتفاع آن، حجمی کم، باثبات، پایدار، امن و آرام را القا می کند [3]. فضای داخلی مکعب با وجود چهار وجه و دیوارهای بسته و وجود فقط یک درب مانع ارتباط انسان با فضای خارج و سیر درآفاق شده و عملاً فضایی کاملاً درونگرا و مناسب تفکر و سیر در انفس ایجاد می نماید. با توجه به خالی بودن نقطه مرکزی داخل مکعب انسان خود را در کانون و قلب فضای داخلی و قهرمان حماسه فضایی و حضور در نیایشگاه می یابد [4].

در هندسه مقدس، شکل های هندسی هم جنبه تزئینی داشته و هم دارای معانی مجرد و واقعی هستند که به عنوان رازو رمز عالم محسوب می گردند. چنین هندسه ای را هندسه مقدس نام نهاده اند [1]. هندسه مقدس نه تنها در معماری به وجود آورنده